

Zmužitosc k mandželstwu

**Bóh stwori čłowjeka sebi
k podobnosći,
k podobnosći na Boha stwori jeho;
a stwori jeho jako muža a žonu.
A Bóh požohnowa jeju a přikaza
jimaj: „Płodźtaj a přisporjejtaj so
a napjelńtaj zemju
a činńtaj sebi ju poddanu.“**

1 Mójzas 1,27–28

Mandželstwo a swójba stej wulkotnej daraj, kotrejž je Bóh čłowjekam dał a za nich rjadował. Tole je hižo na přenich stronach Swjateho pisma jasnje prajene. Bóh je mandželstwo wot wšeho započatka chcył. Tehodla praji cyrkej, zo je wone wustajenje Bože.

W našej towaršnosći, ale tež we wosadach so ludžo přeco rědšo zmandželera. To ma wjacore přičiny. Wukubłanske časy su přeco dlěše, džěłowe městna su časowje wobmjezowane a husto žada so wysoka mobilita. A tola je wjele porow hromadže

žiwje kaž w mandželstwu. Mnozy chcedža so zmandželicy – pozdžišo a hdyž wšitke zwonkownosće trjehja. Husto maja ludžo wysoke wočakowanja na swój kwas. Wšitko dyrbi perfektnje być a po móžnosći dyrbja wšitcy přeceljo a znači přińc. Za tajki kwas dyrbi so wězo dołho lutować. Z tajkimi wočakowanjami so wšak husto přežadamy.

Młodži ludžo njech nječakaja, zo podać do zawjazowaceho mandželstwa. Měnjnja kaž „Snadž pozdžišo!“ abo „Ja njewěm, hač mandželstwo džerži“ wohrožuja počah mandželskeju. Lubosć njestaja žane wuměnjnja.

Křesćanske mandželstwo wobsteji w mjezsobnym počahu a w mjezsobnym podrjadowanju w lubosći. Příklad za to je Chrystusowy wopór na křižu za wumóženje čłowjstwa. „Wy mužojo, lubujće swoje žony, kaž je tež Chrystus wosadu lubował a je so sam za nju podać.“ (Ef 5,25) To plaći tež za lěta staroby, za časy chorosće a w času čerpjenja. Wosebje zamołwitosć za zhro-

madne džěci žada sej zwjazowace mandželstwo bjez wuměnjnjow. Tehodla chce Bóh mandželstwo a je je zradował jako škit za lubosć mjez mužom a žonu.

Martin Luther je mandželstwo „swětnu wěc“ mjenował. Z tym je chcył prajić, zo móžeja tež njekřesćenjo w přikładnym mandželstwu žiwi być a zo staw mandželstwa nima wliw na našu zbóžnosć w Chrystusu. Zdobom pak je Luther mandželstwo jako wot Boha chcyte, rjadowane a škitane mjenował: „Přetož hdyž tež je mandželstwo swětna wěc, tak ma wone tola Bože słowo za sebje a njeje wot čłowjekow wumyslone abo wustajene.“ We Wulkim katechizmje praji wón: „Ja rěču za to, zo ma so młody lud napominać, zo woni wjeselo na mandželskim stawje namakaja a wědža, zo je to zbóžny staw a Bohu spodobny.“

Dale ma mandželstwo slubjenje Božeho žohnowanja. Wone je dar za čłowjekow, z kotrymž wobara Bóh samotnosći, z kotrymž zmóžnja mužej a žonje žiwjenje w škitanym rumje a z kotrymž zawěšća ramik za wotroscenje noweje generacije. Jako zwjazowaca žiwjenska forma móže mandželstwo – runje tež hladajo na přeńdženja a mylenja mjez mandželskimaj – być městno wujednanja.

Wosady móžeja pomhać, zo namakaja młodži ludžo puć k zmandželenju. Dušepastyrka rozmołwa abo wosadne kursy k přihotej na mandželstwo maja wulki wuznam. Tu je cyrkej džěń a bóle wužadana. Tež cyle zwonkowne prašenja slušaja do tuteho zwiska. Zhromadne přemyslowanja, kak móže kwas być zapaćomny, abo zaprijěće přiwuznych a přecelow do přihotow móžeja při tym pomhać. Zhromadni přeceljo, přiwuzni a znači skića ramik, kotryž přinošuje temu, zo mandželstwo wobsteji.

Njech da Bóh swojemu spóznaću rosć mjez nami a pola wšitkich čłowjekow, kotrychž lubuje, a njech tež tute słowa ze swojim žohnowanjom přewodźuje.

Z pastyrského lista Hansa-Jörga Voigta, biskopa Samostatnje ewangeljsko-lutherskeje cyrkwe w Němskej

Njewjesta a nawožnja z Noweho Města, předstajenaj wot tamnišeho domizniskeho towarstwa na njedawnym jubileju cyrkwe w Sprječach

Foto: wosada Sprječcy

Dźiwokrasna kwětka

Lube džěci!

Njeje awgust – žnjenc – měsac prózdni-
now? Haj, wězo! Móžemy so wuspać,
čítać, pućować, so kupać, lěnjeho
pasć ...

Snano tež paslić? Nó haj, skerje po-
tom, hdyž so dešćuje. Ně! Tuta paslenka
je tež něšto za rjane wjedro, přetož trje-
baće k temu wodu, pak w škli pak w ba-
senku pak we wańče.

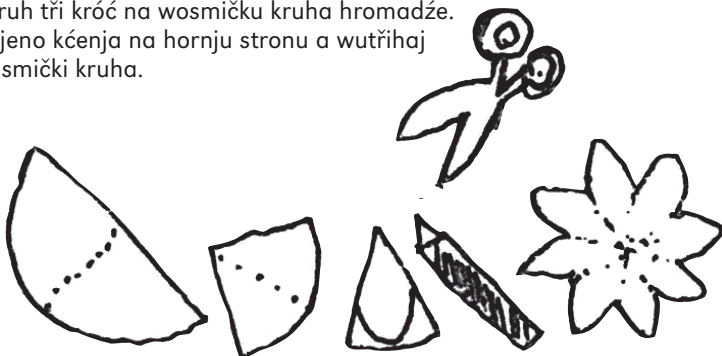
Dźiwokrasna kwět-
ka je cyle wosebita
kwětka. Hdyž po-
ložiće zawrjene kćenje
na wodu, so wone
po chwilce wotewri a wy móžeće dru-
hich z wosebiće wuhotownym kćenjom
překwapić.

Wjele wjesela při tym wam přeje
Gabriela Gruhlowa

1. Rysuj z pomocu šalki abo talerja kruh na pisanu abo bělu papjeru.
Wutřihaj kruh.

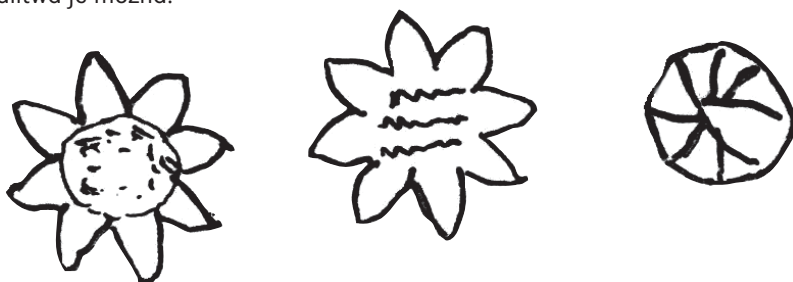

2. Sfałduj kruh tři króc na wosmičku kruha hromadže.
Rysuj łopjeno kćenja na hornju stronu a wutřihaj
tute z wosmički kruha.

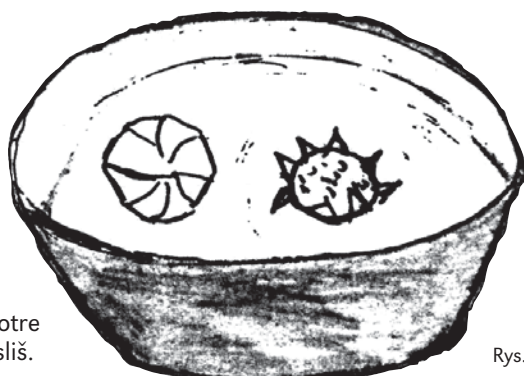
3. Sfałduj nastatu kwětka różno.

Nětko móžeš kćenje wuhotować: Pak pomoluješ je, pak napisaš starsimaj abo dru-
hemu lubemu čłowjekej něšto dobre do kćenja – pak přeće abo próstwu, tež krótka
modlitwa je móžna.

4. Sfałduj nětko łopjena kćenja k srjedźiznje.

Přiwoľaj někoho ze swojich lubyh a polož potom zawrjene kćenje na wodu.

A wjeselo budže wulke,
tak zo wěsće hnydom někotre
dźiwokrasne kwětki napasliš.

Rys. G. Gruhlowa

Namša w Złym Komorowje

„Bog se stawja gjardym, pónižnym pak
dawa wón gnadu.“ (1 Pěťš 5,5). Pod tutym
hesłom steji nimsko serbska-namša w Serb-
skej cyrkwi w Złym Komorowje, na kotruž
su wšitycy dnja 11. awgusta 2013 w 14.00
hodž. wutrobnje přeprašeni.

Serbski swjedžen we Wuježku

Serbske ewangelske towarstwo přeprašuje
sobotu, 7. septembra, na swoje swójbne
pućowanie do Wuježka pod Čornobohom.
Zetkamy so w 13.00 hodž. pola Krygarjec
(čísło 31A) we Wuježku abo w 13.15 hodž.
na parkowanišću mjez Splóskom a Schön-
bergom a pućujemy wottam přez Hro-
madnik a Čertowe wokno na Čornobóh
a dale do Wuježka. Při Čertowym woknje
čaka mała překwapjenka na džěci. Njeza-
budźće na krute črije a dołhe cholowy!
Po puću njech so kóždy sam ze swojeho
nachribjetnika zastara.

Po zwučenym wašnju přizamknje so
w 17.00 hodž. nutrnosť ze sup. Janom
Malinkom na Pawlikec/Dejkec statoku
we Wuježku.

Wot 17.30 hodž. wjeselimo so na chór
Łužyca z Delnjeje Łužicy. Po tym hraja džě-
ci džwadłoweje skupiny „Bratrowstwa“
kruch „Woda žiwjenja“.

W bróžni budže bifej natwarjenu. Štóz
chce něšto za bifej přinošować abo dwór
sobu přihotować, njech so prošu přizjewi
(tel. 035939 80502) abo napisa mejlku
na mato.krygar@web.de. Kóždy pomoc
je witana. Přeprašujemy tež wšitkich, kiž
chedža hakle na nutrnosť abo program
přińć.

Štóz trjeba transport, njech so prošu tež
přizjewi. W 16.30 hodž. wotjědže bus
we Wuježku pola Wósporka, mjez druhim
přez Njechorń, Rodecy, Koporcy a Bukeycy
do Wuježka pod Čornobohom.

*Serbske ewangelske towarstwo
Krygarjec swójba z Wuježka*

Serbski bus

Za lětuši wulět njedzela, 22. septembra,
do Delnjeje Łužicy su hišće městna swo-
bodne. Wotjědžemy rano we 8.00 hodž.
w Budyšinje na znatym městnje pola
Flackec awtowego domu a pozastanjemy
ducy tam a sem w Slepom. Tuž su Serbja
ze Slepjanskeje wosady wutrobnje pře-
prašeni sobu jěć. Někak w 9.00 hodž.
pozastanjemy při tamnišim hosćencu. Wró-
ćimy so wokoło 17.30 hodž. do Slepohu
a 18.30 hodž. do Budyšina.

Za dorosćeneho plaći jězba 35 eurow,
za džěco 15 eurow. Přizjewjenja přiwozmje
Měrcin Wirth w Budyšinje (tel. 03591
605371 abo 03591 497226).

*Serbske ewangelske towarstwo
Handrij Wirth*

Wo wuwicu a perspektiwach serbskosće w Michalskej wosadze

Gymnaziastka Sophia Bejmakec fachowe džěło wo Budyskej Michalskej wosadze napisała

„Wuwice a perspektiwy serbskeho w Budyskej Michalskej wosadze“ rěka tema, kotruž je sej gymnaziastka Sophia Bejmakec za swoje fachowe džěło wuzwoliła. Wotpowědnje swojim zajimam móža so šulerjo 10. lětnika Serbskeho gymnazija za předmjet a temu sami rozsudzić. Potom ju samostatnje wobdžělaja a so zdobom w naložowanju wědomostnych metodow wukmanja. Sophia Bejmakec je swoje fachowe džěło we wobłuku předmjeta ewangelskeje nabožiny napisała.

W swojim džěle wěnuje so wona najprjedy stawiznam Michalskeje wosady wot 1619 do 1900. Serbske Bože služby běchu tehdy jara derje wopytane a hakle wot lěta 1836 so tež němska Boža služba wotměwaše. Serbske napisy kaž „Přez Božu miłosć / Přez dobrou wyšnosć / Přez Serbow lubosć“ z lěta 1802 na tafli nad zachodom do Michalskeje fary a „Měr na zemi“ na cyrkwinym zwonje pokazuja tehórungja na serbske žiwjenje Michalskeje wosady w Budyšinje a we wokolnych wsach. 31 wjeskow, kaž na přikład Ratarjecy, Słona Boršč, Bórk, Delnja Kina a Mały Wjelkow, sluša do wosady. W separatnym džělu Tuchorskeho kěrchowu je pohrebnišćo Michalskeje wosady, hdžež namakaja so wjacore rowy ze serbskimi napisami.

W dalším kapitlu předstaji S. Bejmakec wažne serbske wosobiny wosady w 19. a 20. lětstotku. Mjez nimi je tež Božidar Kapler, kotryž bě wot 1927 do 1941 farar při Michalskej cyrkwi. Na čišć fašistow bu

Sophia Bejmakec

Foto: prywatne

přesadženy do Sakskeje Šwicy, hdžež 1942 zemřě. Čas nacionalsocializma bě za serbskich ewangelskich křesćanow z mnohimi represalijemi zwjazany a serbske Bože služby so zakazachu.

Nadrobne popisuje Sophia Bejmakec serbske wosadne žiwjenje w přitomnosći. Tu čerpa ze swojskich nazhonjenjow, wšako chodži sama ze staršimaj na serbske Bože služby w Michalskej a bu před lěto-

maj tu konfirměrowana. Zdobom wobdžěla so na cyrkwinskih dnjach a na dworowych swjedženjach we Wuježku. Tež serbsku adwentničku je w minjenych lětach sobu wuhotowała. Su to měžniki, kiž su ju wobliwowali, a chwali sej při tym wosebje dobrou zhromadnosć a serbsku atmosferu. Ze swojeho stejišća rysuje tuchwilnu situaciju w Michalskej wosadze a předstaja zjawy, kotrež serbske wosadne žiwjenje wobliwaja. W tutym zwisku wobžaruje woteběracu ličbu serbskich ewangelskich džěci a młodostnych, čehoždla su wšelake serbske podawki w Michalskej wosadze w přichodze wohrožene. To potrjechi tež zhromadny prózdniški tydžeň serbskeje ewangelskeje džěćiny, na kotrymž je so stajnje rady wobdžělila. Sophia Bejmakec wuprāja so tež k perspektiwam, kotrež widži na přikład w zhromadnych kemšach serbskich a němskich wěriwych. Wosebje by sej přała, zo bychu patoržicu wječor tež serbske kěrlušy w Michalskej cyrkwi zaklinčeli.

Sophia Bejmakec je člonka chóra kulturneje brigady Serbskeho gymnazija. Hižo dwójce je na hodownym koncerće w Michalskej sobu skutkowała. Tež jako aktiwna sportowča je wona znata. Tuchwilu hraje kopańcu w Biskopičanskim sportowym klubje a na šulskich wuběžowanjach Serbski gymnazij wuspěšnje zastupuje. W šuli zajimuje so wosebje za přirodowědy. Přejemy jej za dalši puć wjele wuspěcha.

Měrana Cušcyna

Pomina serbske kěrlušy w němskim spěwniku

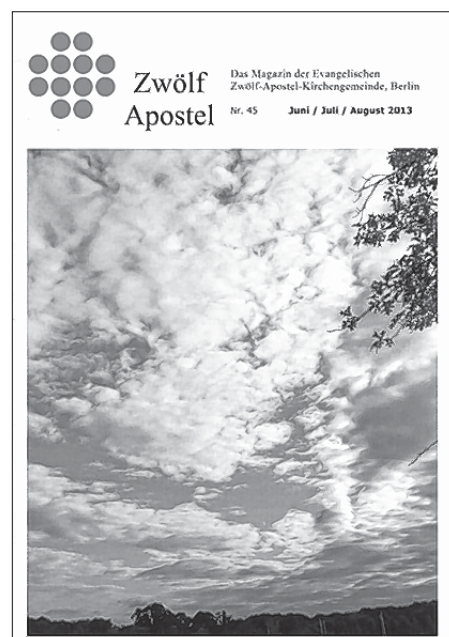
W Berlinskim wosadnym łopjenje nastawk wo Serbach wozjewjeny

W aktualnym wosadnym łopjenje Ewangelskeje wosady dwanaćoch japoštołow w Berlinje je wozjewjeny štyristronski nastawk pod titulom „Singt Jubilate – aber wo sind die sorbischen Gesangbücher? Vielfalt erhalten – Chancen vertan!“. Awtor přinoška je 73lětny rodzeny Berlinjan Reinhard M. W. Hanke. Z powołanja geograf a historikar, je džensa aktiwnje na kulturnym polu skutkowacy wuměnkar. W času swojeho studija běše so z delnjoserbskim komilitonom Mětom Pernakom ze znał. Kaž praji, jeho hižo ze šulskeho časa sem susodne słowjanske ludy zajimuju.

Přičina za nastawk knjezej Hance bě, zo je w léce 2012 Ewangelska cyrkej Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica (EKBO) dodatny spěwnik k němskim spěwarskim wudała, w kotrymž namakaja so mjez 196 kěrlušemi tež spěwy w jendzelskej, nižozemskej, danskej, norwogskej a francoskej rěči. Knjez Hanke pokaza na to, zo sluša

Delnja Łužica do teritorija braniborskeje cyrkwe. Tehodla wobžaruje, zo so w nowym spěwniku žadyn delnjoserbski spěw wotčičał njeje. W swojim nastawku předstaji wón wobšěrnje dwoje nowe serbske spěwarske, „Duchowne kjarliže“ z lěta 2007 za Delnich a „Spěwarske za ewangelskich Serbow“ z lěta 2010 za Hornich Serbow.

Hdyž tutón nastawk do rukow dóstach – kontakt ke knjezej Hance bě přez internetowu stronu Serbskeho ewangelskeho towarstwa nastał –, so zwjeselich. Njeje to husto, zo naše němske sotry a naši němcy bratřa při wobjednanju němskeje temy na Serbow skedźbnjeja. Tež w sakskej cyrkwi mamy z lěta 2008 k němskim spěwarskim dodatny spěwnik, tehórungja bjez serbskeho spěwa. Kak rjenje běše to, zo so na němskim cyrkwinym dnju w Drježdžanach w léce 2011 na zakónčacej Božej službje zhromadnje serbski spěw „Knjezowjandžel“ spěwaše. *Měrcin Wirth*

Króńčanska serbska tafla wuchowana

Nimale 100 lět stara napismowa tafla do wobsydstwa Budyskeho Serbskeho muzeja přešla

Na popołdnu 26. junija dojeżdžechu sej Jan Bart, restawrator w Serbskim muzeju, kaž tež Trudla Malinkowa a Měrćin Wirth ze Serbskeho instituta do Króńcy, wotwzać nimale sto lět staru drjewjanu taflu ze serbskim napismom. Tafla bě přičinjena nad wrotami bróžnje na małej žiwnosći, kotraž bě zašte lětdžesatki we wobsydstwje Kernec swójby byla. Mjeztym je statok wopušćeny, knjeni Kernowa je zemrěta a knjez Kern je so strowotnych priččin dla dyrbjał do hladarnje w Budyšinje podać. Džěći a džěćidžěći ležownosć přewzać njemóžeja, tak zo so wona tuchwilu na předań poskićuje. Prjedy pak hač do cuzych rukow přeńdže, je so Kernec swójba na naprašowanje ze Serbskeho instituta zwólniwa wuprajiła, unikatnu serbsku taflu darić Budyskemu Serbskemu muzejej.

99 lět dołho wisaše tafla pod hornim woknom bywšeje Polanec bróžnje, pozdžišo Kernec džěłarnje, w Króńcy, małej wsy Njeswačanskeje wosady. Foto: Serbski muzej/J. Bart

Serbska napismowa tafla Polanec swójby z Króńcy z lěta 1914

Króńčanska tafla pochadza z lěta 1914 a ma sčěhowacy napis, kotryž je w starym šwabachskim pismje a w tehdomnišim ewangelskim prawopisu wuwjedženy:

Twarene w wójnskim ljecze
J. MDCCLXXXIV P.
Kneže Spočź nam měr.

Inicialje „J. P.“ stejitej za Jana Polana. Wón bě tehdy wobsedžer ležownosće a je bróžen w přenim wójnskim léce natwaric dał. Próstwa wo měr w napisu zwurazni jeho a wěsće tež mnohich druhich žadosć za bórzomnym kóncom wójny, kotraž wšak so hakle štyri lěta pozdžišo dopjelni.

Tafla njeje jara wulka. Bjez škitacych řatow na třoch stronach njeměri wjac hač 48 cm w šěrokości, 26 cm we wysokosći a 2,4 cm we hłubokosći. Zo je z drjewja zhotowjena, pokaza na wobmjelowane finacialne srědki serbskeje džěłacerskeje swójby. Zamóžići burja dachu sej na swoje twarjenja tafla z pěškowca zhotowic a pismo do njeho zadypać. Napis na Polanec tafla je jenož namolowany z čornym pismom na běłym dnje. Po woběmaj bokomaj připrawjenej desćičce a mała třěška horjeka jón před wjedrom škitachu. Zo je napis rzy serbski, swědči wo narodnej zmyslenosći Jana Polana kaž tež wo wobchadneje řeči, kotraž tehdy w swójbje a we wsy knježeše. Króńca słuša do Njeswačanskeje wosady a mjez jeje wobydlerjemi bě před sto lětami lědma Němca. Džensa je narodny poměr runje nawopacny.

Zo maja Polanecy w Króńcy na swojej bróžni taflu ze serbskim napismom, njebě jenož we wsy znate. Wěsty Arnošt Heppner naspomni ju w swoim přinošku wo napisach na domach w Budyskim hamtskim hejtmanstwje, kotryž je wozjewjeny w přiloze nowiny Bautzener Tageblatt z 20. januara 1934. Snadž bě tute wozjewjenje sobu na tym wina, zo mějachu Polanecy

w času nacionalsocializma tafla dla wušparanja. Praji so, zo tyknychu Jana Polana na chwilu do jastwa, dokelž nochcyše ju wotstronic.

Bywši Polanec statok je před něhdže štyrceci lětami Kernec swójba kupila. Nowi wobsedžerjo drje Serbja njeběchu, wostajichu taflu pak njezměnjenu na jeje městnje. Bywšu bróžen přetwarichu na džěłarnju, w kotrejž Reinhard Kern za ludži z wokolnych wsow šijawy sporjedžowaše. Nětko ma so ležownosć znowa do cuzych rukow předać. Štó wě, hač bychu sej nowi wobsedžerjo nimale sto lět staru drjewjanu taflu wažili. Tuž je derje, zo je nětk na wěstym městnje před móžnym zničěnom wuchowana. Džak słuša Kernec swójbje, zo je ju jako dar přewostajila Serbskemu muzejej.

Trudla Malinkowa

Jan Bart z Budyskeho Serbskeho muzeja taflu wotewza. Foto: M. Wirth

Cyrkwinski jubilej w Sprjejcach

Ze swjedženskim tydženjom wosweći Sprječanska wosada spočatk julija 325lětny jubilej swjeho Božeho domu. Rjana tykowana cyrkej w holi mjez Wojerecami a Grodkom je daloko znata. Natwarjena w léce 1688, je so w njej hač do 20. lětstotka serbsce předowało. Hišće w léce 1938 su při wumolowanju Božeho domu tež serbske hrona na wobložnja cyrkwiných łubjow napisali. Džensa wosada hižo swojskeho fararja nima, ale zastaruje so sobu z Wojerec. Zamotwity za nju je tuchwilu tamniši farar Jörg Michel.

We wobłuku swjedženskich dnjow poswećiču 4. julija na farskim dworje nowy wosadny centrum, kotryž je w minjených měsacach w bywšim hospodarskim twarjenju fary nastał. W cyrkwi, kotruž su w lětach wot 1996 do 2000 dospołnje wobnowili, wotměchu so wšelake zarjadowanja. Spěwny wječork z gospelowej hudźbu wuhotowachu šulerjo Ewangelskeje srjedźneje šule swjateho Pawoła z Rakec. Ze zajimom přiwa so tež přednošk Trudle Malinkoweje z Budyšina wo serbskich wupu-

ćowarjach. Mjez něhdže 50 připostucharjami běchu wjacori, kotřiž sami zwiski do texaskeho Serbina haja a tam hižo raz na wopyće pobychu. Wšelacy maja tam tež při wuznych, wšako je w 19. lětstotku tójšto Serbow ze Sprjejc a wokolnych wsow do Texasa wupućowalo.

Swjedženski tydžeń zakonči so njedzelu, 7. julija, z jubilejnej Božej službu a wosadnym swjedženjom. Cyły program swjedženskich kemšow bě runohódnje dwurěčne wuhotowany, tak zo džěl wosadnych kěrluš tež w serbskej rěči zanjese. Serbske čitanja měješe wučerka na wuměnk knjeni Inge Biederowa z Noweho Města. Na swjedženju předstaji domizniske towarstwo z Noweho Města serbski kwasny ćah. Nazornje pokazachu so wšelake warianty narodneje drasty kaž tež wašnja, kiž so něhdy wokoło zmandželenja pěstowachu. Ze zajimom wosadni zwěšćichu, zo bě mjez hosćimi swjedženskeho popoždnja tež Serbowka z Konjec w katolskej drasce.

Džak słuša wosadneje radže a fararjej Michelej z Wojerec, zo su Sprječenje

Cyrkej w Sprjejcach

při woswećenju jubileja swjehoje cyrkweje tak wobšěrny serbski podžěl do swjedženskeho programa zapřijeli. Z tym je wosada hódnje na swoju serbsku zańdženosć nawjazala.

T.M.

Domizniske towarstwo z Noweho Města předstaji na wosadnym swjedženju w Sprjejcach serbski kwasny ćah (nalěwo). Jubilejne kemš w Sprječanskim Božim domje swjećeše farar Jörg Michel z Wojerec.

Fota: wosada Sprjejcy

Wosadny swjedžen w Kulowje

7. julija swjećeše ewangelska wosada w Kulowje swój lětny swjedžeń, kotryž stejese pod heslom „Naš wšedny chłěb daj nam džensa“. Dokelž wosada tuchwilu fararja nima a dokelž chychu serbskej rěči wjace městna popřeć hač hewak, bě wosadna rada sup. Malinka přeprósyla, kotryž na kemšach serbsce a němsce předowaše. Wosadny chór spěwaše pod nawodom kantora Leue serbske spěwy, mjez nimi adaptaciju „W Kulowje zwony zwonja“. Po kemšach witachu serbske džěci z Ku-

lowskeje pěstowarnje wosadnych z programom. Günter Wjenk přeprósyla na wustajeńcu wo znatých serbskich wosobinach Łazowskeje wosady, kotruž běše tamniši Dom Zejlerja a Smolerja přihotowal. K swačinje, kotraž bě we wosadnych rumnosćach přihotowana, hrajachu dujerjo ludowe spěwy z notoweho zešiwka, kotryž bě Serbske ewangelske towarstwo wudało. Wosadni běchu kwis k temje chłěb přihotowali. Wjeršk popoždnja běše wustup chóra serbskeho wosadneho to-

warstwa „Bratrowstwo“. W cyrkwi zaklinčachu pod dirigatom Franka Čórlicha znate serbske spěwy, mjez nimi „Stwórba Boža“ wot Zejlerja a Kocora kaž tež wobubowana „Lubka lilija“. Swjedžeń wuklinča ze zhromadnym grilowanjom na dworje za cyrkwu.

Organizatoram ma so džakować, zo su tak bohate swjedžeń přihotowali a při tym na serbske tradicije džiwali. Tež něhdyši wosadny farar Wust so spokojeny wo swjedženju wuprjaji.

jm

Wulět na Sněžku

Dokelž běchmy so w zašłych lětdžesatkach z třoch stron na Sněžku skrosnili, chcychmy to tež raz ze štwórteje strony činić. Hornja Malá Úpa je poslednja wjes na českej zemi a tuž podachmy so ze swojimi přečelemi hnydom přez Pólsku tam. Za Lubanjom bě snědanska přestawka, po tym jědžechmy daľe přez Jelenju Góru a Kowary do Maleje Úpy. Su to wot domjacych Starych Hajnic hač tam někak 140 km.

Wutrobnje a lubje nas hosćičelka w Jeřabince powita, nam kluče přepoda a stwy pokaza. Maja tam přijomne, rjane stwički. Mějachmy cyłe popołdnje před sobu a tak wulečachmy sej hač na hlownu dróhu, kotraž wjedže daľe do Delnjeje Maleje Úpy. Pódlu pluskotaše Čorna woda, do njeje so přižórli Čerwjena woda a wobjej so potom wuliwatej do Úpy. Bě to přijomny, mjehki trawny puć, po kotrymž nóżkowachmy. Dokelž pak je pućowanje hač do přichodneje wsy jenož po dróze móžno, wróćichmy so po samsnym lěsnym puću z přestawku, zo bychmy něšto pojědli.

Nawječor poča so miholić, ale nadzījachmy so, zo změjemy z wjedrom zbože. A tak tež bě. Po bohatej snědani – samo z poskitkom za pućowanski prowiant – podachmy so při šěsć stopjenkach hnydom za „našej“ chěžu na puć. Zo budže zyma, wšak wědžachmy, a tak běchmy po tym zwoblěkani. Jónu wjedžeše nas puć horu dele, potom zaso horje. Malá Úpa sama leži hižo 1000 metrow wysoko. Ale 600 metrow vysokosće dyrbjachmy přewynić. Při „Jelence“ – je to přichodny mały hosćenc – jenož skrótka wodychnychmy a potom džěše daľe, nětko stajnje jenož chětro nahle horu horje. Slónčko so přez mróčeľe předrěwaše a po chwilce mějachmy najkrasniši wu-

Lužiscy pućowarjo w Jeřabince pod Sněžku

Foto: prywatne

hlad. Před nami ležeše Šleska – Karpacz a rybjaće haty, kiž běchmy ze Serbskim busom wuhladali, Waľbrzych atd. Jako so wobročichmy, wuhladachmy „swoju wjes“ w najrjeńšim Božim slónčku.

Puć su mjez 2004 a 2007 znowa twarili, a to tak wulkotnje, zo drje namaka woda mjez kamjenjemi swój puć, zo pak z hory so walace kamjenje same puć njezamóža wobškodzić.

Sněžka ležeše před nami, kaž by chcyla nas powitać. Na dróze, kotraž jako „Přečelski puć“ z Pólskeje wjedže a po kotrejž smy z Karpacza před lětdžesatkami nóżkowali, běhachu sportowcy. Jako na wjeršk doběžachu, buchu z přikleskom powitani. Wotmě so na tutym dnju (25. meje 2013) Kyrkonoski marathony běh. Ale tež nam bychu móhli placać, zo běchmy nahlu horu docpěli. Popřachmy sej horcy čaj a kofej a po tym, jako z hosćenca zaso won stu-

pichmy, so sněžkowaše. Měrcin a Lubina dyrbještej sej hišće konstrukciju noweje „lanovki“ wobhladać, kotruž runje twarjachu. Na směr Róžowa hora so zaso z našeje lubowaneje, zymneje a wětřikojteje Sněžki dele podachmy, najprjedy po žolтым a při rozpuću na zelenym puću. Je to originalny kyrkonoski puć, wobstějacy jenož z korjenjow a kamjenjow, „Traverza“ so mjenuje. Doma zhonichmy, zo stona cyła Němska pod deščikom – a my pućowachmy při najkrasnišim wjedrje – lěpše njeje móhlo być – po horiskach!

Jako běchmy našu Jeřabinku docpěli, wočakowaše nas, po někak dwěmaj hodzjinomaj, znowa dobra wječer. Za krasne wjedro na tutym dnju so Bohu džakuju wuspěwachmy z hlowy džakny chwalbný kěrľuš a spinkachmy kaž džěć, wobarnowani wot jandželow, wšitcy cyle wuběrnje w Božim měrje.

HaTaExl

Po serbskich slědach we Wuricach

K wuznamnym městnosćam we Wuricach, maľej wsy blisko Budyšina, podachu so čłonojo towarstwa Přečelow Smolerjec kniharnje 16. julija na swojim lětušim Smolerjowym dnju. Wuričan Thomas Helm wjedžeše wjac hač 30 sobustawow a hosći towarstwa k statokam, w kotrychž běchu so wuznamni Serbja narodžili: redaktor a wudawaćel Jan Bohuwěr Pjeh (1838–1913), prawiznik a předsyda Maćicy Serbskeje Arnošt Herman (1871–1940) a katolski duchowny a słownikar Filip Řezak (1859–1921). Tež na kublo, kotraž bě wokolo lěta 1800 we wobsydstwje Bohuměra Arnošta Běmarja, postajerja tak mjenowaneho Wuričanskeho stolpa, bylo, so skedzbnj. Při Wuričanskim stolpje južnje wsy rozprawješe Trudla Malinkowa wo stawiznach tuteho wuznamneho serbskeho pomnika a přednjese baladu, kotruž bě Jan Wjela-

Radyserb wo nim napisal. Thomas Helm rozprawješe wo tym, kak bě so po něhdže 30 lětach zhubjenja stolpu po woporniwym pytanju w lěće 2009 zaso namakať.

Ekursija zakónči so w „Čerwjenej korčmje“ w Splósku, hdžež přednjeseštej basnicy Měrana Cušcyna a Róža Domašcyna wurězki z džěťow J. B. Pjeha, kotremuž bě lětuši Smolerjow dzeń wěnowany. **T.M.**

Wuričan Thomas Helm wjedžeše čłonow towarstwa Přečelow Smolerjec kniharnje po serbskich slědach we Wuricach.

Foto: H. Šěnc

Row Korle Bohuwěra Šěcy w Bukecach wobnowjeny

Na delnim pohrjebnišću w Bukecach namakamy row Korle Bohuwěra Šěcy, znateho serbskeho wučerjara a přirodospytnika z Rachlowa, a jeho mandželskeje Hany Emilie rodž. Albertec. Wona zemře w lěće 1936, wón w lěće 1938 a něhdže z tutych lět pochadza tež narowny pomnik. W poslednim času běše row chětro zarosćeny a pismo na kamjenju lědma hišće čitajomne, tak zo su jón jenož hišće dobri znajerjo namakali. Před třomi lětami chcychu potomnicy swójby row zrunać dać. Na zbožo je temu w nimale poslednim wokomiku pomnikowy wuběrk Maćicy Serbskeje zadźěwał.

Na tajkeho wuznamneho čłowjeka kaž K. B. Šěcu njemělo so w Bukečanskej wosadze zabyć. Tehodla smy so w cyrkwin-skim předstejičerstwje rozsudzili, narowny pomnik restawrować dać. Z financelnej podpěru Založby za serbski lud je so to nětko zwoprawdžilo. Džěto wukonjał je Björn Härting, mějićel Hasec kamjenječarskeje firmy w Budyšinje.

Korla Bohuwěra Šěca narodži so w lěće 1858 jako syn wojnarja w Klukšu. Po wopyće Krajnostawského wučerskeho seminara w Budyšinje poda so na wučersku službu do Rachlowa pod Čornobohom. W tamnišej šuli skutkowaše na 44 lět a přewodžeše generacije šulerjow při přěnych krokach wuknjenja. Kónčina wokoło Čor-

Na wobnowjenym narownym pomniku je napismo zaso derje čitać.

Foto: H. Šafratowa

noboha so poskići za přirodowědne slědženja młodeho zajimowaneho wučerjara. Wosebje wěnowaše so mjetelam, za což žněješe mjezynarodne připóznace. Popadny lužiske mjetele, přeslědži je a pisaše wo nich w serbskich a němškich časopisach. Swoje přinoški wozjewi w Časopisu Maćicy Serbskeje, pozdžišo wuńdžechu w dwudželnym zběrniku „Čłowjek w při-

rodže“. Krasnej přikladaj z tuteho zběrnika namaka zajimowany čitar w Marka Grojlichowej knize „Pod Čornobohom“.

Šěcowy row na Bukečanskim pohrjebnišću na lěwym boku při muri, njedaloko wot městna ze serbskimi narownymi kamjenjemi, móže nětko zaso kóždy zajimc zlochka namakać, wšako je pismo zaso derje čitajomne. **Hanaróža Šafratowa**

Serbski kwas w Budyšinje

Z ewangelsko-katolskim wěrowanjom zmandželištaj so 6. julija w Budyskej Michalskej cyrkwi Robert Maćij z Budyšina a Lydija Jaworkec z Hrubjelčic. Wěrowanske kemše, kotraž přewjedžechu so přewažnje w serbskej rěči, swjećeštaj Serbski superintendent Jan Malink a tachantski farar Wito Šćapan. Wobjrady wokoło wěrowanja a kwasneho swjedenja nawjedowaše braška Pětr Šořta z Budyšina. Serbsku kwasnu hosćinu swjećeše młody por z mnohimi swójbnymi, přiwuznymi a přećelami na žurli hosćenca w Hrubjelčicach, hdžež zahra wječor serbska kapała „Wusmuž“ ke kwasnym rejam.

Tekst T.M., Foto: J. Maćij

Dar za Poršicy

Šek we wysokosci 5 000 eurow za nowe zwony w Poršicach přepoda njedawno předstejičer Ludoweje banki Klaus Otmar Schneider wosadnemu fararjej Andreasej Sureckej a člonomaj spěchowanskeho towarstwa za nowe zwony Johannesej Pietschmannej a Matthia-sej Wićazej (wotprawa). Foto: C. Schumann

Powěšće

Poršicy. Loni založene spěchowanske towarstwo za nowe zwony w Poršicach wjeseli so nad dobrym wothłosom na swoju zběračelsku akciju. 25 000 eurow je towarstwo mjeztym nahromadziło a w lětach do toho bě wosada hižo 46 000 eurow za tutón zaměr skladowała. Njedawno přepoda Ludowa banka dalše 5 000 eurow. Tež wunošk wosadneho swjědženja 8. septembra a beneficneho koncerta 11. septembra je za zwony postajeny. Nowe mjedzane zwony chcedža k 200lětnemu jubilej cyrkwe w lěće 2016 poswjećić. Za nje natwaric ma so tež nowy zwonowy podstawa, za kotryž so trěbne dubowe drjewo hižo tři lěta dołho skladuje.

Tydzěn na wopyće we Łužicy přebywachu njedawno Sandra a Raymond Matthijetz kaž tež jeju syn Scott z přecelku Chari z Texasa. Staršej bydliťaj we Winchesteru blisko Serbina a angažujetaj so w texaskim serbskim towarstwje. W zašlych lětach přebywaťaj hižo husto we Łužicy. Lětsa běšťaj přni raz ze synom a jeho přecelku přijěťaj, zo by tež młódsa generacija domiznu svojich přjedownikow zeznała a tu zwiski nawjazala. Mjez druhim wopyťachu tež pomnik wjednika serbskich wupućowarjow Jana Kiliana w Kotecach.

Budyšin. Njedzela, 30. junija, woswjeći Michałska wosada swój kóždolětny wosadny swjědžen. Tutón zahaji so po připołdnu z kemšemi, kotraž mějachu serbski podžěl. Tak běchu čitanja tež serbske a wot dweju kěrlušow spěwaše cyła wosada tež štučku w serbskej rěči. Rezonanca wosadnych na zapřijeće serbsčiny do swjědzenskeje Božej služby bě jara dobra.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čisć: Lessingowa čisćernja, Kamjenc
Postvertriebsnummer: F 13145
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadža měsačnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaćić 8 eurow.

Kemšam přizamknyšej so swačina na farskej zahrodze a hudźbna hodžinka w cyrkwi. Džěci mějachu skladnosć k wšelakim zabawam. Z wječornym grilowanjom so swjědžen zakónči.

Budyšin. Wot 1. julija ma Katolski Posoł, tydzěnik katolskich Serbow, noweho zamolwiteho redaktora. Je to farar Michał Anders ze Swijnarnje, skutkowacy jako dušepastyr w Chrósćanskej wosadze. Tež wobydlerjow Domu swjateje Ludmile – mjez 1977 a 2002 starownja w Swijnarni a wot adwentneho časa 2002 hladarnja za starych w Chrósćicach – prawidłownje dušepastyrisce zastaruje. Nimo toho spjelnja farar Anders w Budyskim dekanacie dalše nadwosadne nadawki. Před 35 lěťami bu wón za měšnika wuswjećeny.

hich wokolnych wosadow, kaž do Sprjejc, Lejna a Ptačec, jeho za brašku prošachu. Nimo toho běše wón tež znaty jako wustojny debjer serbskich jutrownych jejkow. Na kóncu wójny so Wjaclawkec dom zniči, tak zo sej nowy na Złokomorowskej natwarichu. Po smjerći Jana Wjaclawka přewza wobchod džowka Hana Bejmina a po njej wnučka Kirsten Bejmlic. T.M.

Přeprošujemy

- 04.08. 10. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 11.08. 11. njedzela po Swjatej Trojicy**
14.00 nimsko-serbska namša w Serbskej cerkwi w Złem Komorowje
- 12.08. pónđzela**
14.15 serbsko-nimiska namša w Kšicnej cerkwi w Chóšebuzu na zachopjenku šulskiego lěta (farar Kšenka)
- 25.08. 13. njedzela po Swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 26.08. pónđzela**
10.30 ekumeniski nyšpor za Serbsku srjedźnu šulu w Budyšinje w cyrkwi Našeje lubeje knjenje (sup. Malink, farar Šćapan)
- 01.09. 14. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
- 07.09. sobota**
13.00 swójbne pućowanje we Wuježku pola Bukec
17.00 nutrnosć na Dejkec/Pawlikec statoku we Wuježku, po tym dworowy swjědžen

Dary

W juniju je so darilo za Serbske ewangelske towarstwo 50 eurow a za Pomhaj Bóh 150 eurow a 20 eurow. Bóh žohnuj dary a daricelow.

Spominamy

Před 50 lěťami, 9. awgusta 1963, zemřě serbski krawc a braška **Jan Wjaclawk** we Wojerecach. Rodženy 1897 jako syn železnicarja we Wojerecach, nawukny wón po wuchodženju šule powołanje krawca we Welsec wobchodze, hdžež tež serbske drasty šijachu a zwuporjedzachu. 1926 založi sej swójski wobchod serbskich drastow ze šwalčernju, kotryž nimale štyri lětdzesatki hač do swojeje smjerće wjedžeše. Wobchod sta so z woblubowanym zetkanišćom Serbowkow z Wojerec a wokoliny. W nim móžachu sej nowe serbske drasty kupić, sej trjebane zwuporjedzić dać abo sej k wosebitym skladnosćam, kaž za křičaću abo kwas, tež drastu wupožčić. Ze spočatka dwacetych lět skutkowaše Jan Wjaclawk na wšě 38 lět jako braška Wojerowskeje wosady, hdžež měješe wob lěto na 20 do 30 kwasow nawjedować. Tež do dru-